

EVLYÂULLAH KARŞISINDAKİNİN NİYETİNİ BİLİR

a. Dırar Mescidi

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Medine-i Münevvere'ye geldiği zaman doğrudan doğruya şehre girmedi. Kuba denilen köyde konakladı. Orada bir müddet durdu. O konakladığı yerde mescit yapıldı.

“Mescit yapıldı.” deyince öyle kubbeli, duvarlı, ihtişamlı, heybetli, kalın duvarlı, kesme taşlı filan, öyle değil... Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidinin çatısı hurma dallarıyla örtülüydü, yağmur yağdığı zaman yağmur aşağıya damlardı. Aşağısı da toprak olduğundan, halı da değil... Halı nerede?.. Secde ettiği zaman yağmurlu havada Efendimiz'in yüzü yağmur suyuyla, toprağı ile topraklanırdı.

Kuba da diyelim ki bir çardak. “Mescit” dediğimiz şey çardaktır. O devirde imkânlar geniş değil, şimdiki gibi düşünmeyeceksiniz, o devrin şartlarını düşüneceksiniz.

Sonra birileri, paraları pulları da olan kimseler orada bir mescit yapmaya kalktılar. Ama Allahu Teâlâ hazretleri onun hakkında âyet indirdi. Peygamber Efendimiz'i çağırdılar;

“Gel, burada namaz kıl yâ Resûlallah.”

Allahu Teâlâ hazretleri âyet indirdi:

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ
يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا

Lâ tekum fîhi ebedâ. “O mescitte asla namaz kılma!” *Le-mescidün üssise ale't-takvâ min evveli yevmin ehakku en tekûme fîhi.* “Evvelki gün öbür tarafta tesis edilmiş olan ilk mescit içinde namaz kılınmaya daha uygundur.” diye orayı methetti.

Fîhi ricâlün yuhibbûne en yetetahherû. “Oradaki insanlar tertemiz temizlenmeyi seven temiz insanlardır.”¹

Buradakiler de art niyetli, Allah düşmanı birisini sonra oraya getirmeye karar vermiş kimseler diye, mescit yapıldığı halde, yapılan

---

¹ 9/Tevbe, 108.

mescit olduğu halde Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efendimiz'e; "O mescitte kılma." dedi, öteki mescidi tavsiye etti.

Ona *mescid-i dırrar* adı verildi, Kuba mes-cidinin mukâbilinde yapılmak istenen. *Dırrar*, "muzırlık yapmak, zarar vermek maksadıyla yapılmış mescit" demek.

Her şey dönüp dolaşıp gönlün, duygularının temizliğine veya pisliğine bakıyor. Her şey ona gelip dayanıyor.

b. Evliyâullah Karşısındaki Niyetini Bilir

Onun için, biz bu yola ayağımızı atmış - Allah razı olsun, büyüklerimiz bizi kabul etmişler- kimseler olarak gönlümüze çok dikkat etmeliyiz. Gönlümüz dediğimiz yani kafamız... Kafamız bozursa kafamızı değiştirmemiz lazım. Bozuk kafa ile dervişlik olmuyor. Aklına kötü bir şey geldi mi olmuyor.

Tasavvuf kitapları;

"Evliyâullah *cevâsîsü'l-kulûb*dur." der.

Allah'ın sevgili, mübarek, velî, kerâmet sahibi kulları casusun bir yabancı

memleketteki esrarı, gizli şeyleri anlayıp da beri tarafa bildirdiği gibi, başkasının gönlündeki bilgileri casus göndermiş de haber almış gibi evliyâullah karşısındakinin niyetini bilir. Allah bildiriyor, o kabiliyeti vermiş. Sevdiği kul olduğundan evliyâullah *cevâsîsü'l-kulûb*dur. Allah gönüllerin gizlilerini söylemeden anlayabilme kabiliyetini veriyor.

Ben Hocamız *rahmetullâhi aleyh*'i bilirim ki; camiden çıkılıyor, arkada da cemaat yavaş yavaş çıkıyor, birisi de önden ayakkabısını koymak üzere gidiyor... Arkasındaki kimseye dönüp de; “Olur mu öyle düşünce?” dediğini bilirim. Konuşma filan yok. Arkadaki gelenin kafasındaki geçen sözünden dolayı “Olmaz öyle şey!” dediğini biliyorum.

Bana da bir kere oturduğumuzda bizzat kafamdan geçen bir şeye ona benzer -unuttum hangi konuydu- bir şey dediğini hatırlıyorum.

Bizim Ankara'da bir komşumuz vardı, Çankırlılı bir kimseye bağlılar. O taraftan Anadolu'daki bir efendiye bağlılar. Ama Hocamız'ın âşıklısı. Hocamız Ankara'ya geldiği zaman evine misafir alır, kendisi İstanbul'a gittiği zaman Hocamız'ı ziyaret eder.

Hocamız'ın bir değişik meziyeti de başka tarikatlerin müritlerinin kendisine can atmasıydı.

Mesela Ankara'ya, bizim mahalleye geldiği zaman -Allah rahmet eylesin- bir komşu vardı, Sami Efendi'nin müridi, adı da Sami. Sami müridi Sami... Hocamız'ı alır, "Ben bu evi cemaate hizmet olsun diye yaptım." diye, çok büyük 5-6 odalı bir evi vardı, bahçeli, konak... "Onun için yaptım." diye Hocamız'ı alır. Bizim ev tabii gariban, küçük... Orada o misafir ederdi. Halbuki Sami Efendi'nin müridi.

Dinleyici: Mesela öyle sevdiği halde, başka yerden o adamın yanına, kendi gönlünden onu daha çok sevdiği için oraya geçmesi gerekmiyor mu? Geçtiđinde mahzuru olur mu?

Hocaefendi: İş, sevilen kimsenin durumuna bağlı bir şey. Emârelerinden, işaretlerinden bilindiği üzere hilâfet-i kübrâ makamına sahip olduğundan Hocamız *rahmetullâhi aleyh*, başkasına o varken intisap etmek uygun olmaz. Yani anlayana uygun olmaz.

Onun için, Hocamız bazı kimselere söylemişti;

“Söyleyin ona, şeyhliğe kalkışmasın.”

Kalkışmış olan birisi için de;

“O zaten şeyh değil ki!” derdi.

Çünkü kendisinin hocası ölünce camianın başına cemaat onu seçmiş, ona tensip etmişler. Yoksa işaret olduğundan değil.

Hocası hasta, müritler soruyorlar;

“Efendim yerinize kimi uygun görüyorsunuz?”

“Durun bakalım...”

“Kimi uygun görüyorsunuz?”

“Durun bakalım...”

Fazla ısrar edilince dört tane kağıt çıkartmış. Dört tane kağıda dört şahıs için icazetnâme hazırlamış. “Bunların isimleri bende var, şu anda kafamda, biliyorum. İşaret bekliyorum.” demiş.

“Bunlardan birisine vereceğim ama mânevî işareti bekliyorum. İmzayı atacağım, o olacak. İmzalı yapacağım.” demiş.

“Ama işaret yok.” demiş.

Olmaz. Çünkü Hocamız varken o evvelki yaşlı zât neyse şeyhliği almış, yapmış. Ama o gidince artık onun yerine başkasının tayin

edilmesi uygun olmaz. Hocamız'a teslim olması lazım.

O bahsettiğiniz Küçük Hüseyin Efendi'nin müritleri Hocamız *rahmetullâhi aleyh*'e geldi. Sonra Abdulhay Efendi vardı. Abdulhay Efendi vefat edince o da müritlerini Hocamız'a havale etti.

Hocamız o makamın sahibi olunca o zaman kişinin başkasının peşinde koşması uygun olmuyor.

Ama sevilen kimse o ehliyete, liyâkata sahip değilse o zaman öyle bir şey gerekmez tabii. Kişilerin zevkleri doğru değilse, yani eğriyi doğrudan ayırt edecek meziyeti kabiliyeti yok, kâmil insanı kâmil olmayandan ayırt edemiyor. Öyle bir insanın sevgisinin kıymeti yoktur.

Abdulaziz Hocaefendi mesela o zâta gitmiş; kalbinde “Bu dinar dirhem kulu, kölesi.” yazıyor, ona [intisap etmemiş.] Ama ona intisap edenler var.

Hicaz'da Hocamız *rahmetullâhi aleyh*'e birisi geldi, türlü iltifatlar etti. Hocamız durdu. Yani bir nezaket tebessümü bile takınmadı. Halbuki Hocamız *rahmetullâhi aleyh* mütebessim, güleç yüzlü bir insandı. Gülerdi,

güleç yüzlüydü, çocuğa bile iltifat ederdi. Gayet [sessiz] durdu. O adam gittikten sonra; “İşte bunlar birkaç adam kandırıyorlar oradan, birkaç adam alıyorlar buradan, ondan sonra şeyhliğe kalkıyorlar.” dedi. Onun da ismi şu anda benim bildiğim bir isim.

Başka bir kimse için de birkaç sefer; “O zaten şeyh değil ki!” dedi.

Yani kimin hakikaten şeyh olduğunu kimin de şeyhlik taslayıp da aslında şeyh olmadığını Hocamız *rahmetullâhi aleyh* anlıyor. Ama adamlar anlamıyor ki; onların peşinde gidenler de var. O bakımdan, avâmın sevgisi [yeterli değil.]

Mesela Raif Cilasun, gönlü başkasına meyletmiş, istihareye yatmış, istiharede Hocamız çıkmış. Gönlü Hocamız’a meyyal değil olduğu halde... Çünkü zamanın efendisi o olduğundan başkasına yol olmuyor. Başkasının öyle bir şey yapmaya hakkı olmuyor. Çünkü İslâm birlik dini. Bu ayrılık gayrılık niye? Niye parça parça [oluyorlar?]

Herkes tutturmuş gidiyor...

Kime [intisap edecek?]

İnsanlar mürşid-i hakikî olan kimseye bağlanacak. Ötekileri bırakacak. Elbet bırakacak.

Ama anlayamıyorlar. Anlayamayınca laf kalabalığı ile etrafına insan topluyor. Bazıları bu işi edebiyatına dayandırıyor, uzun laflarla, kitaplardan okudukları, insanları “ah vah” ettiren, gözyaşı döktürten laflar söyleyerek başarıyorlar.

Selamun aleyküm.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26 Ramazan 1421 / 23.12.2000

[Bütün DİĞER ÇEŞİTLİ KONUŞMALAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü